

Vitenskapskomiteen for mattrygghet
Postboks 4404 Nydalen
0403 Oslo

Deres ref:
Vår ref: 2017/ 93933
Dato: 9.6.2017
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

OPPDRAK – VURDERINGER AV TUTA ABSOLUTA

Innledning om oppdraget

Mattilsynet er i gang med å gjennomføre en kost-nytteanalyse for å avgjøre om det er samfunnsøkonomisk lønnsomt å sette i verk offentlige utryddingstiltak mot det pågående utbruddet av Søramerikansk tomatmøll, *Tuta absoluta*, på Jæren.

Det er igangsatt kartlegging for å undersøke ev. videre spredning. I påvente av resultatene fra kartleggingen ønsker Mattilsynet å initiere prosessen med å innhente grunnlagsdata og risikovurderinger som trengs for å gjøre en kost-nytteanalyse, og ønsker derfor å spørre bl.a. kunnskapsstøtteinstitusjonene og næringen om de kan bidra med dette. Vi har i avsnittet om oppdraget lenger ned listet hvilke spørsmål vi ønsker å stille VKM.

Bakgrunn

Tuta absoluta er ikke regulert ved oppføring i plantehelseforskriften. Arten står på EPPOs A2 liste, men er ikke regulert i EU, siden arten er etablert i mange medlemsland.

Tuta absoluta ble i april påvist for første gang i Norge, i et tomatgartneri på Jæren. De tre andre tomatgartneriene like i nærheten har også fått påvist smitte. Mattilsynet anser foreløpig *Tuta absoluta* som en potensiell karanteneskadegjører for Norge og har foreløpig pålagt gartneriene tiltak for å hindre/reducere smittespredning, men ikke full sanering. For å få oversikt om *Tuta absoluta* er spredt til andre områder, har Mattilsynet bedt tomatgartnerier i hele landet om å henge opp feromonfeller og rapportere mistanke om funn.

NIBIO v/Nina Svae Johansen har tidligere gitt to uttalelser relatert til funnet i Norge: «Uttalelse vedr. spredningsfare og tiltak i forbindelse med mistanke om angrep av *Tuta absoluta* hos Wiig Gartneri AS» (7.4.17) og «Uttalelse om effektiviteten av bekjempelse av *Tuta absoluta* med tilgjengelige metoder og risiko for spredning til gartnerier i nærheten av gartnerier som har fått påvist angrep» (30.4.17). Nina Svae Johansen har også laget en bekjempelsesplan i veksthustomat samt en oversikt over kjemiske og biologiske midler (4.5.17) Vi vil oversende dette til VKM. Videre er vi kjent med en tidligere express PRA fra Tyskland (2010) og en PRA fra Nederland (2009, revidert 2013)¹.

¹ Nederlandsk PRA: Potting, R.P.J. , D. J. van der Gaag, A. Loomans, M. van der Straten, H. Anderson, A. MacLeod, J. M. G.Castrillón, and G. V. Cambra. (2013). *Tuta absoluta*, Tomato leaf miner moth or South American tomatomoth. Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality, Plant Protection Service of the Netherlands.

Tysk PRA: http://pflanzengesundheit.jki.bund.de/dokumente/upload/6cbac_tuta-absoluta-express-pra-en.pdf

Handlingsvalg som Mattilsynet ønsker å analysere

Alternativ 1:

Ingen offentlige tiltak videre. *Tuta absoluta* anses ikke lenger som en potensiell karanteneskadegjører for Norge. Mattilsynet involverer seg ikke ved påvisninger og gir ikke pålegg. Det blir opp til tomatnæringen å treffe nødvendige tiltak for å beskytte seg mot introduksjon i gartneriene og begrense tapene.

Alternativ 2:

Mattilsynet pålegger tiltak med sikte på rask utrydding i de fire gartneriene nå. Dette med sikte på en framtidig regulering av *Tuta absoluta* som en karanteneskadegjører i Norge. En full **PRA som grunnlag for forslag om regulering vil måtte gjøres på et senere tidspunkt.**

Det kan også være aktuelt med et alternativ 2b, dvs. utsette saneringspåbud til slutten av sesongen for å redusere kostnadene, men da med risiko for økt smittespredning i løpet av sommeren/høsten. Dette er også aktuelt dersom en i juni mistenker at smitte er etablert på friland i nærheten av gartneriene. Vi vil vurdere senere om dette alternativet skal utredes i denne omgang.

Data

Import av småplanter til tomatgartnerier i Norge er svært begrenset. Mattilsynet vil sjekke hva vi har av data på dette og ettersende det vi evt. har av importtall. Tomatplanter til hobbybrukere er vi kjent med foregår, men vi har ikke talldata på dette. Vi har heller ikke tallene for import av tomatfrukt, men er kjent med at dette er lett tilgjengelig i Statistisk sentralbyrås statistikk.

Oppdraget til VKM

Spørsmål knyttet til konsekvenser av handlingsvalg Alternativ 1:

Forventede tap for tomatnæringen ved en etablering av *Tuta absoluta* i Norge²:

1. Skade i tomatnæringen dersom utbruddet ikke utryddes
  - a. Spredningsscenario – hvor raskt vil den kunne bli spredt fra dagens smitta områder og hva er forventet tomatareal smittet etter f.eks. 5-10 år?
  - b. Hva vil dette innebære av avlingstap – mengde ?
  - c. Hva vil dette innebære av økning i kjemisk plantevern og bruk av nyttedyr – mengde ?
  - d. Hva vil dette innebære av økt behov for andre planteverntiltak?
  - e. Er det andre vesentlige skader en etablering av *Tuta absoluta* vil påføre tomatnæringen?
2. Annen skade
  - a. Hva er sannsynligheten for etablering av populasjoner på friland på sommeren i Rogaland og andre tomatdistrikter?
  - b. Hva er sannsynlighet for overvintring på friland i Rogaland og andre tomatdistrikter?
  - c. Er det sannsynlig at en etablering av *Tuta absoluta* i Norge kan påføre andre næringer skade, f.eks. potetdyrking?
3. Hva er usikkerheten i svarene ovenfor – «mest sannsynlig» scenario kontra «worst case»/ «best case»
4. Hva er sannsynligheten for ny introduksjon av smitte i norske tomatgartnerier som følge av import av planter og frukt? Hva er sannsynlige smitteveier, sett på bakgrunn av dagens praksis hos tomatprodusentene?

Tidsramme for arbeidet:

---

² Både tomatgartnerier med tradisjonell drift med stopp på vinteren og gartnerier med helårsdrift

Av hensyn til spredningsfaren fra det nåværende utbruddsområdet, må Mattilsynet ta beslutning om videre håndtering raskt og innen medio juni. De viktigste grunnlagsdata og vurderinger må være samlet inn i forkant av dette – og vi vil derfor be VKM om en rapport innen 15 juni.

Rapporten kan være på norsk, eventuelt på engelsk med et utvidet norsk sammendrag.

Kontaktperson i Mattilsynet: Hilde Paulsen

Med hilsen

Are T. Sletta
seksjonssjef
Mattilsynet hovedkontoret, Seksjon Planter

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*